

Jämlik vård och hälsoekonomi

Hur påverkar egenavgifter sjukvårdsnyttjade?

Naimi Johansson, PhD
Hälsoekonom & forskare
Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län

Ortopedtekniska Branschrådets Dialogmöte 26 april 2022

Något om mig

- Bakgrund nationalekonomi
- Forskar inom hälsoekonomi och hälsopolicy om bl.a. regionala skillnader i sjukvård och effekter av patientavgifter

Jämlik vård och hälsoekonomi

- Varför egenavgifter?
- Priskänslighet
- Effekter av avgifter i sjukvård – Vetenskaplig evidens i svensk kontext

Efterfrågan på hälso- och sjukvård är obegränsad, men våra resurser är begränsade

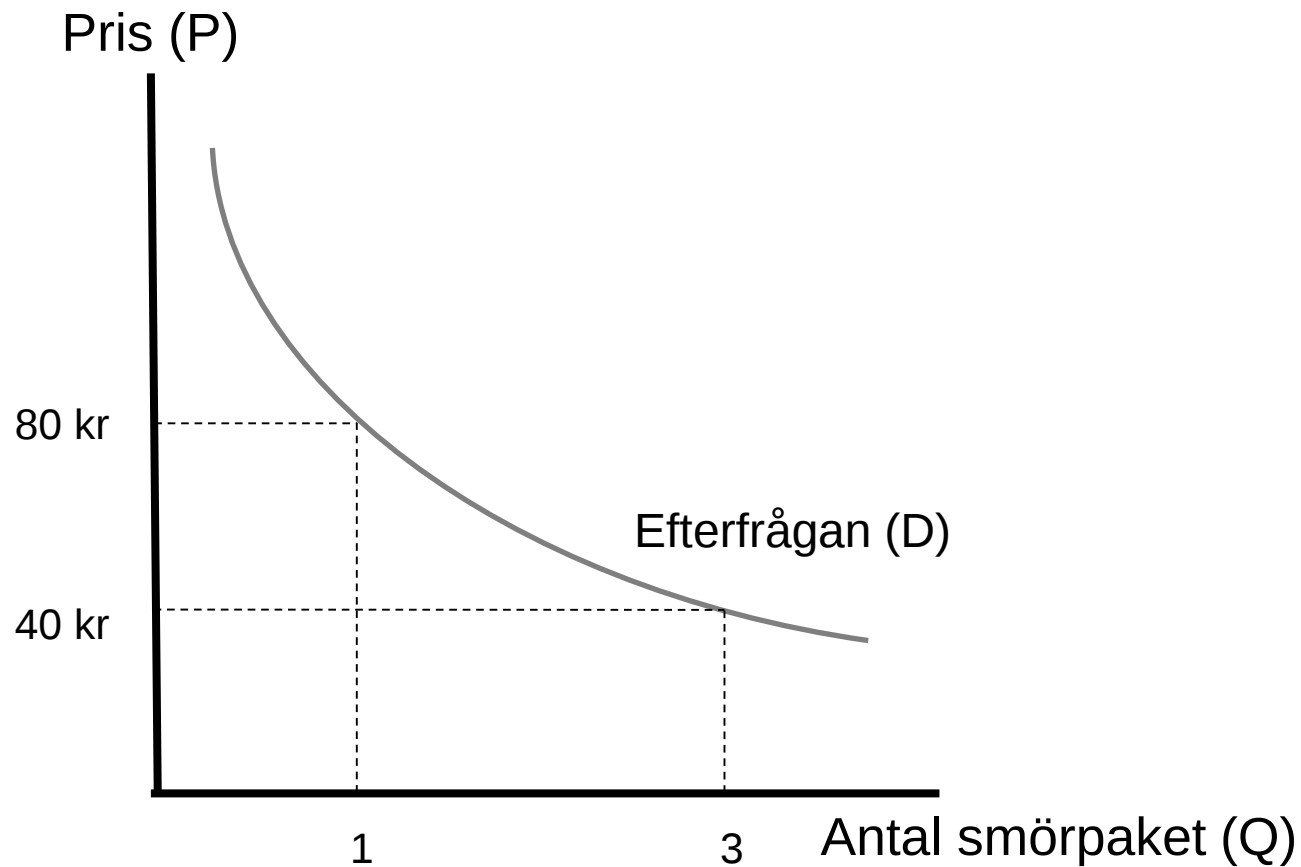
Varför egenavgifter?

- **Osäkerhet** skapar efterfrågan på försäkring
- Försäkring innebär en risk för överutnyttjande
- Egenavgiften är självrisken i sjukvårdsförsäkringen

Priskänslighet

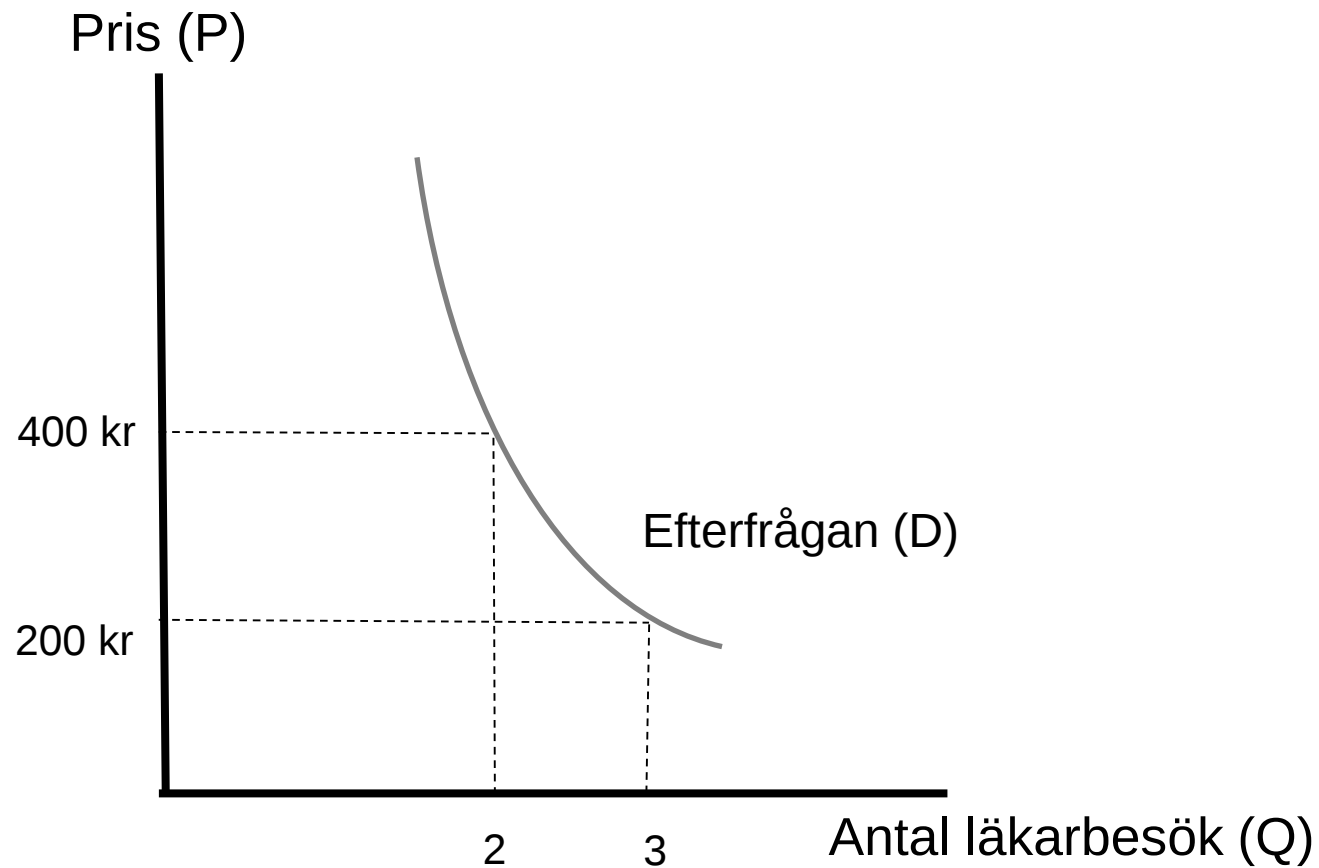
- Lägre pris, högre efterfrågan

”Vård handlar om behov, inte efterfrågan”

- Är vi priskänsliga även när det gäller hälso- och sjukvård?

Vetenskaplig evidens i svensk kontext

- *Hur* känsliga är vi för egenavgifter?
- Svårt att säkerställa orsakssamband

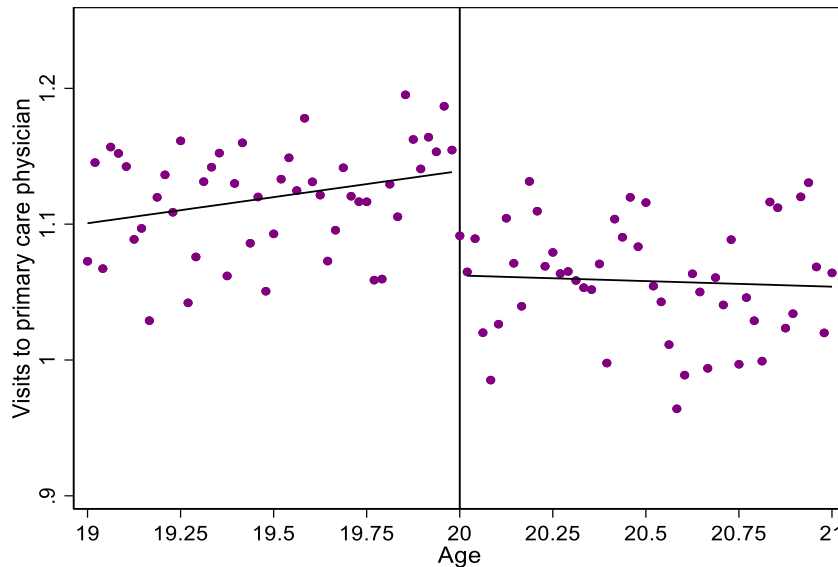

Unga i Västra Götaland

- Ingen patientavgift för barn och unga
- När patientavgift introduceras vid 20 år, minskar antalet läkarbesök i primärvård
- Låginkomstgrupper påverkas mer av

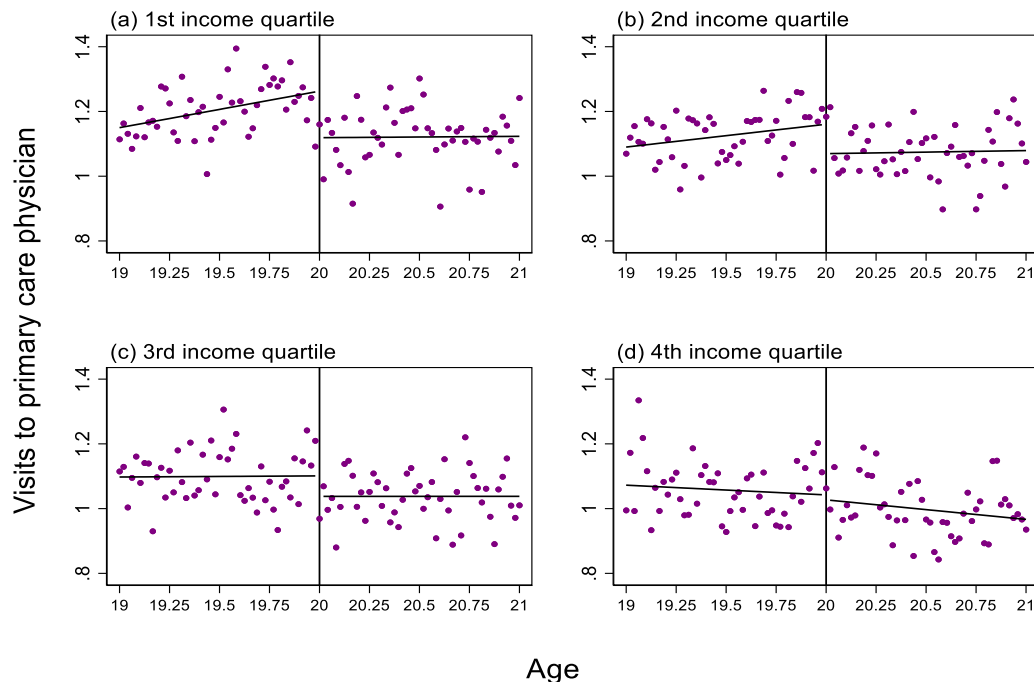

Unga i Västra Götaland

Olika effekt i olika inkomstgrupper

- Störst effekt finns i de lägre inkomstgrupperna
- 11% minskning i lägsta inkomstkvartilen, 2% minskning i högsta kvartilen

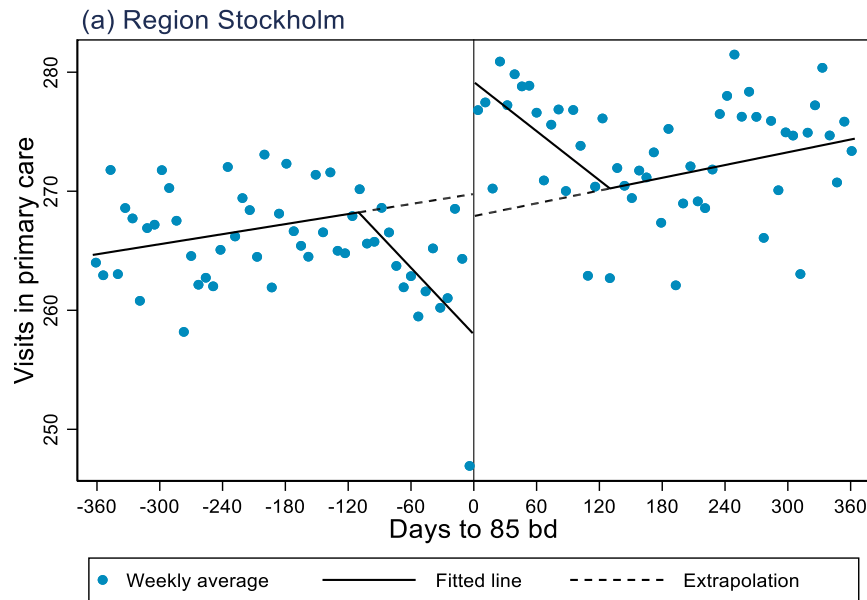

Äldre i Stockholm och Västra Götaland

- Ingen avgift i öppenvård från 85 år och uppåt
- Finner **inte** en ökning av besök i primärvård efter 85-årsdagen
- Men en viss minskning av besök inför 85-årsdagen (väntar med besök till efter 85)

Äldre i Stockholm

- Finner ingen evidens för en varaktigt ökning i besök efter 85-årsdagen
- 4 mån inför 85-årsdagen minskar antalet primärvårdsbesök (2.2%), en fördröjning av besöken

Några andra studier

- Barn och unga i Skåne minskar besök när avgift introduceras (Nilsson Paul 2019)
- Förändring i avgift i Värmland, ingen effekt på primärvårdsbesök (Jakobsson Svensson 2016)
- Avgiftsfritt för cervix cancer screening, ingen ökning i täckningsgrad (Alfonzo et al 2016)

Tack för mig!

Naimi Johansson, PhD
Universitetssjukvårdens forskningscentrum
naimi.johansson@regionorebrolan.se